

Regeringskansliet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över Rättssäkerhetens pris SOU 2025:111

Er beteckning: Ju2025/02525

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gävleborgs län (Länsstyrelsen) instämmer i förslaget att enskilda ska ges bättre möjlighet till en rättvis rättegång genom att kunna få ersättning för rättegångskostnader.

Länsstyrelsen anser dock att det bör framgå tydligare av lagtexten eller i vart fall av förarbetena vad som krävs för att kostnadsansvar ska aktualiseras. Myndigheten efterlyser en noggrannare genomgång av vad som ligger till grund för de antaganden på vilka de framräknade kostnaderna baseras.

Länsstyrelsen motsätter sig att det allmännas kostnadsansvar bör utformas så att kostnadsansvaret ska gälla den förvaltningsmyndighet som är motpart till den enskilde. Om kostnadsansvaret utformas på det föreslagna sättet, anser länsstyrelsen att myndigheterna bör tillskjutas särskilda medel för detta ändamål.

Avsnitt 12.7.1 En förvaltningsdomstol bör få pröva en enskild parts yrkande om ersättning för rättegångskostnader

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att en allmän förvaltningsdomstol bör ges möjlighet att besluta om ersättning för rättegångskostnader till en enskild part inom ramen för ett förvaltningsmål.

Avsnitt 12.7.2 När bör det finnas rätt till kostnadsersättning?

Länsstyrelsen instämmer i de föreslagna rekvisiten för när rätt till kostnadsersättning kan föreligga. Länsstyrelsen anser dock att varken lagtexten eller resonemangen i betänkandet ger tillräcklig ledning för att det ska vara möjligt att förutse i vilka fall ett kostnadsansvar kan aktualiseras. Länsstyrelsen har förståelse för att det inte är möjligt att i detalj beskriva under vilka förutsättningar en enskild parts kostnader har varit befogade. Länsstyrelsen anser dock att det ändå bör övervägas om det är möjligt att utforma rekvisiten i 40 § förvaltningsprocesslagen tydligare, alternativt att fördjupa och förtydliga resonemangen i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Avsnitt 12.7.3 Utformningen av en reglering av det allmännas kostnadsansvar i förvaltningsmål

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att en enskild part ska ha rätt till kostnadsersättning om det är oskäligt att den enskilde själv ska stå för kostnaden.

Länsstyrelsen motsätter sig att det allmännas kostnadsansvar bör utformas så att kostnadsansvaret ska gälla den förvaltningsmyndighet som är motpart till den enskilde. Se vidare under avsnitt 16.5.

Länsstyrelsen anser även att risken för att myndigheterna väger in ekonomiska risker i sitt beslutsfattande inte är obetydlig. Framför allt gäller detta i svåra gränsdragningsfall där myndighetens enda möjlighet att få ledning i en svår rättsfråga är genom att besluta till nackdel för den enskilde för att få frågan prövad av högre rätt. Samma resonemang gäller även för myndigheters överklagande av överinstansers avgöranden.

Avsnitt 15.4.4 En ny kostnadsreglering i förvaltningsprocesslagen

I betänkandet uppskattas kostnadsökningarna med anledning av förslaget till cirka 15 miljoner kronor per år. De kostnadsökningar som uppkommer för staten bör rymmas inom befintliga anslag till statliga förvaltningsmyndigheter. Eftersom regeln är en undantagsregel förväntas kostnaderna inte bli så höga.

Länsstyrelsen anser att det inte tydligt framgår vilken grund som finns för de antaganden som lagts till grund för beräkningarna. Länsstyrelsen anser att de beräknade kostnaderna för staten kan komma att bli högre än vad utredningen antagit. Länsstyrelsen efterlyser därför en noggrannare redogörelse för förslagets ekonomiska konsekvenser.

Avsnitt 16.5 Förslaget till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget att det allmännas kostnadsansvar bör utformas så att kostnadsansvaret ska gälla den förvaltningsmyndighet som är motpart till den enskilde.

Enligt förvaltningslagen ska förvaltningsmyndigheterna vara sakliga och opartiska. De ska lämna den enskilde sådan hjälp att hon kan tillvarata sina intressen. En myndighet ska även i rimlig utsträckning hjälpa den enskilde genom att själv inhämta upplysningar eller yttranden från andra myndigheter. Länsstyrelsen anser att dessa skyldigheter innebär att den myndighet som prövat ett ärende i första instans, vid ett överklagande, inte är helt jämförbar med en "vanlig" part. Till skillnad från andra parter, agerar myndigheten inte i eget intresse utan i det allmännas intresse, varför det även är rimligt att det allmänna bär kostnaden för detta.

Länsstyrelsen anser även att risken för att myndigheterna väger in ekonomiska risker i sitt beslutsfattande inte är obetydlig. Framför allt gäller detta i svåra gränsdragningsfall där utgången framstår som oviss. Inte sällan har lagstiftaren avsett att praxis ska utvecklas i rättstillämpningen. I dessa fall är överprövning av myndigheternas beslut en garanti för större likformighet i rättstillämpningen. Samma resonemang gäller även för myndigheters överklagande av överinstansers avgöranden.

Av ordalydelsen av bestämmelsen i 40 § förvaltningsprocesslagen framgår inte heller helt tydligt att regeln är avsedd att tillämpas undantagsvis.

Mot bakgrund av det ovan anförda, anser Länsstyrelsen att det vore mera ändamålsenligt att ersättning för rättegångskostnader finansierades genom ett särskilt anslag för hela statsförvaltningen.

För det fall Länsstyrelsen skulle behöva ersätta enskilda parter rättegångskostnader, kan detta komma att påverka Länsstyrelsens verksamhet, bland annat med risk för att myndigheten inte kan genomföra sina uppdrag. Om kostnadsansvaret utformas på det föreslagna sättet, anser länsstyrelsen därför att myndigheten bör tillskjutas särskilda medel för detta ändamål.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Carina Ståhl Herrstedt med länsassessor Ann-Charlotte Nyman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Veronica Lauritzsen och enhetschef Caroline Näslund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

ju.da@regeringskansliet.se